

Förhindrande av penningtvätt och finansiering av terrorism: sammandrag av riskbedömningen för kreditinstitutssektorn

Innehåll

1	Den sektorspecifika riskbedömningens syfte och tillämpningsområde	1
2	Upprättande av riskbedömningen	3
3	Riskbedömning och motiveringen till den	4
3.1	Resultaten av den sektorspecifika riskbedömningen	4
3.2	Riskkategorier	5
3.2.1	Produkter och tjänster	5
3.2.2	Geografisk risk	7
3.2.3	Kundrisk	7
3.2.4	Distributionskanaler	7
3.3	Riskhanteringskategorier	8
3.3.1	Riskbaserat	8
3.3.2	Verksamhetens organisering	9
3.3.3	Kundkännedom	9
3.3.4	Övervakning	9
4	Inriktning av tillsynen	10

1 Den sektorspecifika riskbedömningens syfte och tillämpningsområde

Den sektorspecifika riskbedömningen av penningtvätt och finansiering av terrorism som gäller kreditinstituten är Finansinspektionens bedömning av de risker för penningtvätt och finansiering av terrorism som riktar sig mot kreditinstituten på sektornivå. I Finansinspektionens [bedömning av de inneboende riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism](#) granskades de risker som hänför sig till olika sektorer på övergripande nivå och endast med avseende på de produkter och tjänster som sektorerna vanligtvis tillhandahåller. För den sektorspecifika riskbedömningen har man fördjupat sig i de produkter och tjänster som kreditinstitut som är verksamma i Finland tillhandahåller samt deras kunder, distributionskanaler och geografiska täckning. Dessutom har riskhanteringsmetoderna beaktats. Bedömningen görs ändå på sektornivå, inte på nivån för enskilda företag under tillsyn.

Riskbedömningen styr Finansinspektionen att både inrikta tillsynsresurserna och välja tillsynsåtgärderna riskbaserat. I enlighet med Europeiska bankmyndighetens (nedan EBA) riktlinjer ska Finansinspektionen utarbeta en tillsynsstrategi för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism, där riskbedömningar som gäller olika sektorer som står under dess tillsyn är en central del. I tillsynsstrategin tas ställning till hur man ska reagera på identifierade risker och vilka tillsynsåtgärder som ska riktas till olika företag under tillsyn. Tillsynsstrategin fungerar som underlag för mera detaljerade tillsynsplaner.

De risker som identifierats i riskbedömningen för kreditinstitutssektorn och de svagheter som identifierats i riskhanteringsmetoderna styr de tillsynsåtgärder som Finansinspektionen riktar mot kreditinstitutssektorn. Den sektorspecifika riskbedömningen ger framför allt en övergripande bedömning av de risker som hänför sig till riskhanteringsmetoderna. Sålunda förutsätts alltid mer detaljerade tillsynsmetoder för att verifiera att riskhanteringsmetoderna fungerar och skyldigheterna enligt lag om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (444/2017) fullgörs.

Den sektorspecifika riskbedömningen omfattar de kreditinstitut som avses i 1 kap. 7 § 1 mom. i kreditinstitutslagen. Finansinspektionen har i enlighet med EBAs riktlinjer för riskbaserad tillsyn inom området för penningtvätt och finansiering av terrorism i sin bedömning delat in kreditinstitut i delsektorer i enlighet med arten, storleken och omfattningen av deras verksamhet.

Traditionellt delas kreditinstitut in i inlåningsbanker och kreditföretag utifrån deras verksamhet. I riskbedömningen har man utgått från denna indelning, men kreditinstitut som hör till samma konsolideringsgrupp har hänförts till samma grupp oberoende av om de är inlåningsbanker eller kreditföretag. Vid indelningen i grupper har man dessutom fäst uppmärksamhet vid vilka tjänster kreditinstitut de facto tillhandahåller.

I riskbedömningen har följande indelning i delsektorer använts:

Grupp 1

- Inhemska inlåningsbanker, filialer till utländska inlåningsbanker och kreditföretag som tillhör samma konsolideringsgrupp som dessa, som är stora och har en omfattande verksamhet. Dessa kreditinstituts tjänsteutbud och geografiska täckning är omfattande.

Grupp 2

- Sådana inhemska inlåningsbanker och kreditföretag som tillhör samma konsolideringsgrupp som dessa, i vilka verksamhetens storlek och omfattning är mindre än de inlåningsbankerna i grupp 1 och i vilka verksamhetens geografiska täckning är snävare.

Grupp 3

- Sådana inlåningsbanker och kreditföretag som hör till samma konsolideringsgrupp som dessa, i vilka verksamhetens storlek i hela Finland kan jämföras med inlåningsbanker i grupp 2, men i vilka verksamhetens geografiska utsträckning är större än hos inlåningsbanker i grupp 2 bland annat därför att även utländska kreditinstituts filialer hör till delsektorn.

Grupp 4

- Inhemska kreditföretag, utländska inlåningsbankers och kreditföretags filialer som i princip inte tillhandahåller insättningstjänster i Finland. Dessa kreditföretag fokuserar på att tillhandahålla olika finansieringstjänster till person- och/eller företagskunder.

Grupp 5

- Utländska inlåningsbankers filialer, vilkas verksamhet i Finland i praktiken är representativ så att dessa filialer inte själva tillhandahåller tjänster eller administrerar kundrelationer, utan tjänster och kundrelationer ingår i huvudsak med moderbolaget.

2 Upprättande av riskbedömningen

När Finansinspektionen bedömer riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism använder den nedanstående skala, som motsvarar den skala som EBA använder. Det har fastställts riskpoäng som beskriver respektive nivå.

Riskenivå	Riskpoäng som motsvarar riskenivån
Synnerligen betydande	4
Betydande	3
Ganska betydande	2
Mindre betydande	1

Slutresultatet av den sektorspecifika riskbedömningen är de totala riskenivåer som fastställts för hela kreditinstitutssektorn och dess delsektorer. Den totala risken fastställs utifrån de riskenivåer som fastställts för olika riskkategorier och riskhanteringskategorier. I avsnitt 3.1 *Resultaten av den sektorspecifika riskbedömningen* gås de principer som iaktagits vid fastställandet av den totala risken igenom närmare.

Bedömningen av riskenivåerna i riskkategorierna och kategorierna av riskhanteringsmetoder har i korthet gjorts som följer:

1) Riskkategori – produkter och tjänster

I bedömningen av de risker som hänför sig till produkter och tjänster utnyttjas de inneboende riskenivåer som fastställts för produkter och tjänster i Finansinspektionens bedömning av de inneboende riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism.

I den sektorspecifika riskbedömningen har det utretts vilka produkter och tjänster som kreditinstituten de facto tillhandahåller och vilken risk som faktiskt hänför sig till produkterna och tjänsterna.

När risken bedöms har bland annat följande aspekter beaktats:

- Vilket innehåll har de tjänster som tillhandahålls?
- Hur stor del av de kreditinstitut som tillhör delsektorn tillhandahåller tjänsten i fråga?
- Vilka särdrag (drag som minskar/förstorar risken) hänför sig till de tjänster som tillhandahålls inom delsektorn i fråga?

Källor:

- Finansinspektionens bedömning av de inneboende riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism jämte källor.
- Rapporteringen till Finansinspektionen och Finlands Bank:
 - RA-rapportering dvs. risker och kontroller som gäller penningtvätt och finansiering av terrorism
 - MATI-rapportering, dvs. betalningsstatistik
 - RATI-rapportering, dvs. kreditinstitutens statistik
- Information som fåtts i koncessions- och registreringsfasen, under den fortlöpande tillsynen samt av ansvariga övervakare.
- Information som gått genom myndighetssamarbete av bland annat centralen för utredning av penningtvätt.

2) Riskkategorier – geografisk risk, kunder och distributionskanaler

Förutom produkter och tjänster ska i riskbedömningen alltid beaktas de riskfaktorer som hänför sig till kunder, geografiskt läge samt distributionskanaler. För att bedöma dessa riskfaktorer har man gått igenom den information som kreditinstituten lämnat om kunder, distributionskanaler och verksamhetens geografiska utsträckning genom RA-rapporteringen. När det gäller betalningsrörelsens geografiska utsträckning har man dessutom utnyttjat information som insamlats genom Finlands Banks MATI-rapportering samt information om filialer samt anmälningar i Finansinspektionens register över företag under tillsyn.

3) Riskhanteringskategorier

I kreditinstitutsektorns riskbedömning har man förutom riskerna bedömt riskhanteringsmetoderna när det gäller penningtvätt och finansiering av terrorism. I bedömningen av risknivån i kategorierna av riskhanteringsmetoder har man i praktiken bedömt den risk som hänför sig till riskhanteringsmetodernas svaghet. Riskhanteringsmetoderna bedöms i två steg. Först bedömer man om de riskhanteringsmetoder som lagen förutsätter används inom sektorn. För detta utnyttjas i huvudsak information från RA-rapporteringen om riskhanteringsmetoder. I det andra steget bedömer man de använda riskhanteringsmetodernas tillräcklighet och effektivitet. I denna bedömning utnyttjas information som insamlats under koncessions- och registreringsprocessen och den fortlöpande tillsynen, vid inspektioner samt genom myndighetssamarbete.

3 Riskbedömning och motiveringen till den

3.1 Resultaten av den sektorspecifika riskbedömningen

Finansinspektionen har bedömt att den totala risken för penningtvätt och finansiering av terrorism inom kreditinstitutssektorn som helhet är **betydande**.

Riskerna för penningtvätt och riskerna för finansiering av terrorism har bedömts självständigt i den sektorspecifika riskbedömningen till den del som det har varit fråga om risker som hänför sig till produkter och tjänster. Resultatet av den bedömning som gäller produkter och tjänster var att risknivån är densamma i fråga om både penningtvätt och finansiering av terrorism. Sålunda anges i sammandraget en risknivå för produkter och tjänster, vilken motsvarar den risk för både penningtvätt och finansiering av terrorism som hänför sig till produkter och tjänster.

I fråga om den geografiska risken och de risker som hänför sig till kunder och distributionskanaler har penningtvätt och finansiering av terrorism tills vidare inte separerats på nivå för sektorspecifik riskbedömning. Orsaken är att det inte har ansetts ändamålsenligt att på sektornivå går igenom till exempel alla kreditinstituts betalningsrörelse enligt land för att fastställa om betalningsrörelse riktar sig till områden som är förenade med förhöjd risk för finansiering av terrorism. En mera detaljerad analys görs som en del av de riskbedömningar av enskilda företag under tillsyn som beaktas senare när den sektorspecifika riskbedömningen uppdateras. Också när det gäller riskhanteringsmetoderna har de metoder som gäller penningtvätt och finansiering av terrorism bedömts som en helhet.

I riskbedömningen har det fastställts en risknivå och motsvarande riskpoäng för varje riskkategori och kategori av riskhanteringsmetoder. Riskkategoriernas gemensamma risknivå utgörs av det vägda medeltalet av de olika kategoriernas riskpoäng. Av riskkategorierna har risknivån för produkter och tjänster getts större vikt än de andra riskkategorierna. Motiveringen till detta är att produkterna och tjänsterna bestämmer hur sektorn, delsektorn eller en enskild aktör kan utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Utan produkter eller tjänster som är förenade med risk för penningtvätt eller finansiering av

terrorism är det svårt att utnyttja en sektor för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Risknivån för kategorierna av riskhanteringsmetoder är det avrundade medeltalet av de olika kategoriernas riskpoäng.

Den totala risknivån utformas genom att det gör en sammantagen bedömning av risknivåer för riskkategorierna och kategorierna av riskhanteringsmetoder. Riskkategoriernas risknivå har getts större vikt än kategorierna av riskhanteringsmetoder. Orsaken till detta är att det inte går och inte alltid är ändamålsenligt att försöka undanröja risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism helt och hållet genom riskhanteringsmetoder.

De riskpoäng som motsvarar de risknivåer som fastställts för riskkategorierna och kategorierna av riskhanteringsmetoder presenteras i tabellen nedan:

Riskkategorier:	Grupp 1	Grupp 2	Grupp 3	Grupp 4	Grupp 5
Produkter och tjänster	3	3	3	2	1
Geografiskt läge och betalningsrörelse	3	1	3	2	2
Kunder	3	2	3	2	2
Distributionskanaler	3	2	3	2	2
Riskkategoriernas risknivå:	3	2	3	2	2
Riskhanteringskategorier:	Grupp 1	Grupp 2	Grupp 3	Grupp 4	Grupp 5
Riskbaserings	3	4	3	3	3
Verksamhetens organisering	2	3	2	2	2
Kundkännedom	3	3	3	3	3
Övervakning	3	4	3	3	3
Risknivå för kategorierna av riskhanteringsmetoder:	3	4	3	3	3
Total risknivå, delsektorer	3	3	3	2	2
Total risknivå, hela sektorn	3				

I avsnitten 3.2 och 3.3 går motiveringen till risknivån för respektive kategori igenom närmare på allmän nivå.

3.2 Riskkategorier

3.2.1 Produkter och tjänster

De produkter och tjänster som tillhandahålls har en avgörande betydelse för risken för att en sektor eller en enskild aktör ska utnyttjas vid penningtvätt. Av denna orsak har i bedömningen lagts större vikt vid risknivån för produkter och tjänster än de andra kategorierna.

Utgångspunkten för bedömningen av de risker som hänför sig till produkter och tjänster är Finansinspektionens bedömning av de inneboende riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism och de inneboende risknivåer som där fastställts för olika produkter och tjänster.

De inneboende risknivåerna är följande (skalan presenteras i föregående avsnitt 2):

Produkter och tjänster, penningtvätt
Insättningar
Kontanttjänster
Betalkonton
Penningförmedling
Genomförande och mottagande av en betalnings-transaktion
Tjänster i anslutning till virtuella valutor
Valutaväxling
Betalningsmedel och elektroniska pengar (e-money)
Trade Finance
Bostadskrediter och andra lån med hög säkerhet
Private banking-tjänster
Investeringstjänster (inkl. fonder)
Företagslån och annan finansiering
Bankfack
Konsumentkrediter

Produkter och tjänster, finansiering av terrorism
Insättningar
Kontanttjänster
Betalkonton
Penningförmedling
Genomförande och mottagande av en betalnings-transaktion
Tjänster i anslutning till virtuella valutor
Valutaväxling
Betalningstjänster och elektroniska pengar (e-money)
Konsumentkrediter
Bostadskrediter och andra lån med hög säkerhet
Private banking-tjänster
Investeringstjänster (inkl. fonder)
Företagslån och annan finansiering
Trade Finance
Bankfack

Såsom konstaterats i sammandraget av Finansinspektionens bedömning av de inneboende riskerna hänför sig den största risken för såväl penningtvätt som finansiering av terrorism till produkter och tjänster som gör det möjligt att få medel att börja omfattas av ett lagligt betalningssystem, förvaring av medel samt snabb överföring av medel, vid behov över gränserna. I praktiken hänför sig en synnerligen betydande inneboende risk till olika betaltjänster.

De som tillhör grupperna 1-3 tillhandahåller heltäckande tjänster, och i praktiken alla tillhandahåller tjänster som innebär en synnerligen betydande risk, dvs. olika betaltjänster. Av betaltjänsterna tillhandahålls endast penningförmedling i mycket begränsad utsträckning. De tjänster som grupperna 1 och 3 tillhandahåller är något mångsidigare än hos kreditinstituten i grupp 2, och de tillhandahåller till exempel mer produkter och tjänster i anslutning till utrikeshandel. Tjänster som hänför sig till virtuella valutor tillhandahålls i praktiken inte alls.

Kreditinstituten i grupp 4 tillhandahåller olika tjänster i avsevärt snävare utsträckning. De tjänster som tillhandahålls är i huvudsak begränsade till olika låneprodukter (inkl. kreditkort) för både person- och företagskunder. Olika betaltjänster tillhandahålls i begränsad utsträckning.

Kreditinstituten i grupp 5 har separerats till en egen delsektor uttryckligen av orsaker som har att göra med produkter och tjänster. Dessa kreditinstitut tillhandahåller mycket begränsade tjänster till en begränsad kundkrets. Exempelvis tillhandahåller en del inte alls insättnings- eller betalningstjänster.

3.2.2 Geografisk risk

Vid bedömningen av den geografiska risken har beaktats bland annat var tjänster tillhandahålls och till vilka geografiska områden betalningsrörelsen riktar sig.

Den geografiska risken är relativt sett större för kreditinstitut i grupperna 1 och 3, eftersom de tillhandahåller tjänster till ett större geografiskt område till exempel via filialer, eller så har de gjort anmälningar om tillhandahållande av tjänster inom EES-området. Kreditinstituten i grupp 2 verkar i huvudsak i Finland och sålunda är deras geografiska risk i princip lägre. Också med avseende på betalningsrörelsen kan man se en skillnad mellan kreditinstituten i grupp 2 och kreditinstituten i grupperna 1 och 3.

En betydande del av kreditinstituten i grupp 4 är filialer till utländska kreditinstitut, vilket ökar den geografiska risken jämfört med rent nationella aktörer. I grupp 5 är det fråga om filialer till utländska kreditinstitut som naturligtvis har internationella kontakter.

3.2.3 Kunderisk

Vid bedömningen av kunderisken har beaktats de olika kundgruppernas relativa och absoluta andelar som kreditinstituten rapporterat genom RA-rapporteringen. Sådana kunder är bland annat utländska kunder, högriskkunder och PEP-kunder.

Kunderisken på sektor- och delsektornivå kan bedömas endast på mycket allmän nivå, eftersom det kan finnas stora skillnader mellan kreditinstitut som tillhör samma delsektor i det relativa och absoluta antalet kunder som tillhör vissa kundkategorier.

Kreditinstituten i grupperna 1 och 3 har både absolut och relativt sett mer utländska kunder än kreditinstituten i grupp 2. Kreditinstituten i grupp 4 har ett mycket begränsat antal utländska kunder.

Genom RA-rapporteringen har kreditinstituten ombetts rapportera antalet kunder som de klassificerat som högriskkunder. Det är dock svårt att enbart utifrån svaren bedöma den risk som i praktiken hänförs till kunderna. En del av kreditinstituten har rapporterat mycket få högriskkunder. I ljuset av svaren förblir det dock oklart huruvida det låga antalet högriskkunder beror på att antalet högriskkunder är få eller på att kreditinstituten inte har adekvata metoder att identifiera högriskkunder.

3.2.4 Distributionskanaler

Vid bedömningen av den risk som hänförs till distributionskanalerna har beaktats faktorer i anslutning till kommunikationskanalerna samt faktorer i anslutning till kreditinstitutens korrespondentrelationer.

Faktorer i anslutning till kommunikationskanalerna är till exempel e-tjänster och de rutiner som iakttas därvid, besök för att sköta ärenden på fysiska serviceställen samt anlita ombud och representanter.

Det är svårt att göra en bedömning på delsektornivå av den risk som hänförs till distributionskanaler, eftersom det inom delsektorerna finns stora skillnader mellan kreditinstituten beträffande hur tjänsterna tillhandahålls och i vilka kanaler. De olika kommunikationskanalerna är också förenade med såväl element som ökar risken som element som sänker risken. Distansidentifiering kan öka risken, om man inte använder adekvata metoder för att verifiera identiteten. Användningen av stark autentisering kan i princip jämföras med personligt besök för att söka ärenden på ett fysiskt serviceställe. Om tillhandahållandet av tjänster är splittrat på flera olika fysiska platser kan det öka risken för att olika verksamhetsställen har

olika rutiner och att gemensamma anvisningar inte iakttas tillräckligt. Anlitandet av ombud är också förenat med liknande utmaningar. Förenklat hänför sig den minsta distributionskanalrisken till de kreditinstitut som sköter kundrelationerna personligt på ett verksamhetsställe.

Vid bedömningen läggs fokus på den information som kreditinstituten rapporterat genom RA-rapporteringen. I grupperna 3 och 4 finns många sådana kreditinstitut som baserar sig verksamhet på enbart e-tjänster och man träffar nödvändigtvis inte kunden personligen i något skede av kundrelationen. Kreditinstituten i grupp 1 använder distansidentifiering, men de har fortfarande även ett heltäckande kontorsnätverk. Kreditinstituten i grupp 2 har mycket sällan använt distansidentifiering för inledande identifiering och de har också rikligt med fysiska serviceställen.

När det gäller korrespondentrelationer har största delen av kreditinstituten i grupp 1 korrespondentrelationer. Kreditinstituten i grupperna 2 och 3 har betydligt mindre korrespondentrelationer, och geografiskt finns de i huvudsak i EES-området – med några enstaka undantag. I grupp 4 finns mycket få korrespondentrelationer.

3.3 Riskhanteringskategorier

Syftet med det avsnitt som gäller riskhanteringsmetoder är att skapa en uppfattning om på vilken nivå kreditinstitutens riskhanteringsmetoder som gäller penningtvätt och finansiering av terrorism är.

Den primära kunskapskällan är de svar som getts på frågorna om riskhanteringsmetoder i RA-rapporteringen. Den information som getts genom RA-rapporteringen är dock information som företagen under tillsyn själva rapporterat och den ger inte nödvändigtvis som sådan en sanningsenlig bild av hur riskhanteringsmetoderna i själva verket fungerar. Sålunda har vid bedömningen av riskhanteringsmetoderna beaktats bland annat iakttagelser från den fortlöpande tillsynen (inkl. Tillsynsmyndighetens översyns- och utvärderingsprocess) och iakttagelser under inspektioner. Eftersom det är fråga om delsektorspecifik bedömning av riskhanteringsmetoderna, ska det också bedömas hur de iakttagelser som gjorts vid tillsynen av ett enskilt företag under tillsyn påverkar bedömningen av hela delsektorns riskhanteringsmetoder.

Om det inte har gjorts iakttagelser om situationen beträffande en delsektors riskhanteringsmetoder inom ramen för den fortlöpande tillsynen och inspektionerna, måste bedömningen göras utifrån informationen i RA-rapporteringen. Detta gäller i synnerhet grupperna 4 och 5. I dessa situationer har man först fastställt risknivån utifrån informationen i RA-rapporteringen. Därefter har det gjorts en sakkunnigbedömning av i vilken mån den risknivå som fastställts på grund av RA-rapporteringen sannolikt motsvarar situationen inom undersektorn. Sakkunnigbedömningen kan påverkas till exempel av att inom de delsektorer beträffande vilka tillsynsiakttagelser har erhållits är den faktiska situationen när det gäller riskhanteringsmetoder sämre än den bedömning som gjorts utifrån informationen i RA-rapporteringen. Enligt en grov uppskattning är situationen även inom andra delsektorer sämre än vad svaren i RA-rapporteringen låter förstå.

3.3.1 Riskbaserings

Vid bedömningen av riskbaseringsen läggs fokus på huruvida riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism har bedömts tillräckligt och hur resultaten av riskbedömningen påverkar uppfyllandet av de förpliktelser som gäller kundkännedom.

Grupperna 1-3 har i huvudsak uppgett i RA-rapporteringen att deras riskbedömning beaktar olika delområden och att kunderna indelas i riskklasser som beaktas när tjänster tillhandahålls.

I samband med tillsynsåtgärder har man ändå iakttagit stora skillnader i hur omfattande riskbedömningar kreditinstituten har gjort och hur bra riskbedömningen de facto beaktas till exempel när åtgärder för kundkännedom utarbetas och iakttas.

Även kreditinstituten i 4 har rapporterat att de i sin riskbedömning beaktar de risker som hänför sig till olika delområden. En del har rapporterat att övervakningssystemet inte beaktar kundens riskklass.

3.3.2 Verksamhetens organisering

Vid bedömningen av verksamhetens organisering har uppmärksamhet fästs vid huruvida det finns funktioner för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism på det sätt som lagen förutsätter och hur de fungerar i praktiken.

När det gäller svaren i RA-rapporteringen märks inga betydande brister i fråga om någon delsektor. Vid tillsynen över kreditinstituten i grupperna 1-3 har man dock märkt att uppgiftsfördelningen mellan de olika funktionerna i praktiken inte alltid är klar och att det finns utmaningar när det gäller informationsutbytet mellan olika funktioner. Dessutom har man särskilt i fråga om de mindre kreditinstituten upptäckt att det inte har reserverats tillräckligt med resurser för funktionerna. Då det saknas tillsynsiakttagelser i fråga om kreditinstituten i grupp 4 har man bedömt att motsvarande brister sannolikt finns även inom denna grupp.

3.3.3 Kundkännedom

Bedömningen som gäller kundkännedom är fokuserad på hur förpliktelseerna som gäller kundkännedom uppfylls. Bedömningen påverkas av huruvida kreditinstituten har ordnat processerna för kundkännedom på det sätt som lagen förutsätter (bl.a. effektiviserad kundkännedom och förfarandena i anslutning därtill) och för det andra hur förpliktelseerna uppfylls i praktiken. Vid bedömningen har använts både svaren i RA-rapporteringen och tillsynsiakttagelser.

Utifrån svaren i RA-rapporteringen finns det inga betydande brister i kreditinstitutssektorn när det gäller fullgörande av skyldigheten som gäller kundkännedom.

I samband med tillsynsåtgärderna har det dock upprepade gånger konstaterats att kreditinstituten i grupperna 1-3 har stött på utmaningar när det gäller uppdateringen av uppgifterna för kundkännedom. Även i riskklassificeringen av kunder har brister iakttagits så till vida att riskklassificeringen till exempel inte motsvarar resultaten av riskbedömningen av kreditinstitutet. Vid tillsynen har brister också iakttagits när det gäller hur kreditinstitutens egna proceduranvisningar tillämpas i praktiken. Då det saknas tillsynsiakttagelser i fråga om grupp 4 har man bedömt att motsvarande utmaningar sannolikt finns även inom denna grupp.

3.3.4 Övervakning

I det avsnitt som gäller övervakning har man bedömt hur den fortlöpande uppföljningen av kunder har ordnats och hur rapporteringsskyldigheten till centralen för utredning av penningtvätt fullgörs. Vid bedömningen av övervakning har uppmärksamhet också fästs vid i vilken mån kreditinstituten rapporterar tvivelaktiga transaktioner internt och i vilken mån de rapporterar till centralen för utredning av penningtvätt.

Kreditinstituten i grupperna 1 och 3 använder i huvudsak systembaserad övervakning, vilket minskar det manuella arbetet och gör det möjligt att övervaka ett stort antal kunder och transaktioner. Kreditinstituten i grupp 2 har arbetat med att utveckla övervakningssystemen, men hos en del ingår fortfarande arbetsdryga manuella steg i processerna. Utifrån svaren i RA-rapporterna använder största delen av kreditinstituten i grupp 4 systembaserad övervakning av betalningar.

Det finns stora skillnader mellan olika kreditinstitut när det gäller antalet scenarier i övervakningssystemen. Med scenarier avses den grupp parametrar som används vid övervakningen och som innebär att systemet ger en träff om den realiserar. Ett lägre antal scenarier ökar det manuella arbetet för att utreda de träffar som systemet ger och det manuella arbetet fördröjer rapporterna till centralen för utredning av penningtvätt. Ett lågt antal scenarier kan också vara ett tecken på att den fortlöpande tillsynen inte är tillräcklig med beaktande av kreditinstitutets stora antal produkter och tjänster samt kundgrupper.

Spridningen mellan kreditinstituten är också stor med avseende på hur många rapporter de lämnar till centralen för utredning penningtvätt. Skillnaderna är stora även mellan kreditinstitut som är jämförbara med varandra när det gäller verksamhetens art, storlek och omfattning. Särskilt hos kreditinstituten i grupp 4 är rapporteringsaktiviteten låg. Det finns också stora skillnader mellan i vilken mån rapporter som utretts internt går vidare till centralen för utredning av penningtvätt. Om en stor del av de rapporter som utretts internt går vidare till centralen för utredning av penningtvätt väcks misstankar om systemet är tillräckligt noggrant. Å andra sidan, om antalet rapporter som går vidare till centralen för utredning av penningtvätt är mycket litet i förhållande till de interna rapporterna, kan övervakningssystemet vara onödigt strikt, varvid det orsakar extra manuellt arbete. Hos kreditinstituten räcker det också tämligen länge att rapporterna övervakningsträffar, vilket väcker oro för om rapporten görs utan dröjsmål på det sätt som lagen förutsätter.

4 Inriktning av tillsynen

Utifrån riskbedömningen kommer tillsynsåtgärderna att riktas särskilt mot kreditinstituten i grupp 2 för att utreda på vilken nivå riskhanteringsmetoderna faktiskt ligger. I fråga om kreditinstituten i grupp 1 fortsätter de aktiva åtgärderna för fortlöpande tillsyn bland annat inom ramen för internationella tillsynskollegier för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism. I fråga om grupp 3 deltar man aktivt i över- och utvärderingsprocessen (SREP) för inhemska kreditinstitut. När det gäller filialer till utländska kreditinstitut har det ansetts nödvändigt att inhämta ytterligare information om de risker som hänför sig till riskhanteringsmetoderna. När det gäller grupperna 4 och 5 är målet att inhämta ytterligare information om verksamhetens art och omfattning samt riskhanteringsmetoderna med hjälp av RA-rapporteringen samt eventuella riktade förfrågningar innan den sektorspecifika riskbedömningen uppdateras.